

Karşılaştırmalı hukukta orman mülkiyeti

Üstüner Birben ^{1*}, Yusuf Güneş ²

¹ Çankırı Karatekin University, Faculty of Forestry, Çankırı, Turkey

² Istanbul University, Faculty of Forestry, Istanbul, Turkey

* Corresponding author e-mail: birben@karatekin.edu.tr

Received: 05 December 2014 - Revised: 09 January 2015 - Accepted: 09 January 2015

Özet: Orman kaynaklarının sürdürülebilirliği ve etkin kullanımı birçok faktöre bağlıdır. Bununla birlikte, orman mülkiyeti bu faktörler arasında üzerinde en çok durulan ve tartışılan konu başlıklarından birisidir. Karşılaştırmalı hukuk ise farklı ulusların hukuk düzenlerini analiz etme, anlama ve mevcut hukuk sistemine ile ayırdığı yönleri belirleyebilmek adına önemli bir araçtır. Bu çalışma ile orman mülkiyeti, karşılaştırmalı hukuk temelinde incelenmektedir. İncelemede, Kara Avrupası hukuk sistemini temsilen Fransa, Anglo-Sakson hukuk sistemini temsilen Büyük Britanya ve Sosyalist hukuk sistemini temsilen Rusya Federasyonu esas alınmıştır. Yapılan inceleme sonucunda Kara Avrupası ve Anglo-Sakson hukuk sistemlerinde özel orman mülkiyetinin yaygın olduğu, buna karşın Sosyalist Hukuk sisteminde ise Devlet mülkiyetinin daha yaygın olduğu görülmektedir. Kara Avrupası ve Anglo-Sakson hukuk sistemlerinde özel orman mülkiyetinin daha yaygın olması, mülkiyet hakkına dönüşen ve geçmişten gelen kullanım hakları ile yakından alakalıdır. Buna ek olarak, tarihi süreç göz önüne alındığında hukuk sistemi farkı gözetmeksizin orman mülkiyet türlerinde birçok değişim yaşandığı da anlaşılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kanun, hak, Fransa, Büyük Britanya, Rusya Federasyonu

Forest ownership in comparative law

Abstract: Efficient and sustainable use of forest resources depend on various factors. However, one of the most emphasized and discussed topics among these factors is forest ownership. Comparative law is an important way of analyzing and understanding legal systems of different countries, and identifying different aspects of the current legal systems. This study tries to analyze forest ownership with regard to comparative law. France for the Continental-European legal system, Great Britain for the Anglo-Saxon legal system, and Russia Federation for the Socialist legal system are taken respectively as a base. Thus, how right to ownership is evaluated in different legal systems and what are the main features of that are indicated. As a result, private forest ownership is common in the Continental-European legal system and Anglo-Saxon legal system while state ownership is common in the Socialist legal system. Prevalence of private forest ownership in the Continental-European and the Anglo-Saxon legal systems is also closely related to the previous use rights transferred into right to ownership. In addition, it is concluded regarding the historical process that many changes occurred on forest ownership types without considering differences in legal systems.

Keywords: Law, right, France, Great Britain, Russia Federation

1. GİRİŞ

Mülkiyet, bir toplumdaki güç yapısını yansıtır çünkü arazi ve diğer doğal kaynaklar, sosyal yapı, kültürel kimlik ve ekonomik refah için vazgeçilmezler arasındadır (FAO, 2009). İnsanlar, belirli bir mutluluk düzeyine ve refaha ulaşmak için bir şeyleri sahiplenmeli, kullanmalı ve tüketmelidir. Sahiplik ve kullanımın güven altında olmaması ve ihtiyaç duyulan şeylerin kontrolsüzce elde edilmesi, erişilmek istenen mutluluk ve refah düzeyini imkânsız kılmaktadır. Bu nedenle haklar üzerinde güvenliği sağlayacak bir kuruma, dolayısıyla da mülkiyet hakları sistemine gereksinim vardır (Becker, 1977). İnsanları kendi doğal çevrelerine bağlayan yollardan birisi olan mülkiyet haklarını, doğal kaynakların kullanılması ve bu bağlamda insanların birbirleriyle olan ilişkilerini kontrole yarayan kurumsal bir mekanizma olarak

To cite this article: Birben, Ü., Güneş, Y., 2015. Karşılaştırmalı hukukta orman mülkiyeti. *Journal of the Faculty of Forestry Istanbul University* 65(2): 46-58. DOI: 10.17099/jffiu.48163

değerlendirmek mümkündür (Hanna ve ark., 1996). Bu kurumsal mekanizma, özellikle orman mülkiyeti söz konusu olduğunda malike birçok hak ve yetki sağlayabileceği gibi birçok hak ve yetkiyi de sınırlandırmaktadır. Küresel ölçekte yaygınlık durumu gözönüne alındığında en çok rastlanılan orman mülkiyet türleri; özel mülkiyet, ortak mülkiyet ve kamu mülkiyeti olmaktadır. Hangi mülkiyet türü benimsenmiş olursa olsun her bir mülkiyet türü kendine özgü sistemini beraberinde getirmektedir. Bununla birlikte tarihi süreçte, ortak mülkiyetten özel mülkiyete, kamu mülkiyetinden özel mülkiyete veya özel mülkiyetten kamu mülkiyetine geçiş gibi bir çok dönüşümler yaşanmıştır. Çalışma ile seçilen hukuk sistemlerinde orman mülkiyetinin tarihi süreçte nasıl şekillendiği esas olmak üzere, ormanlar üzerinde hangi mülkiyet türlerine izin verildiği, kullanım haklarının ana hatlarını nelerin oluşturduğu, yönetsel yapının nasıl şekillendiği ve orman kaynağına erişim konusunda ne gibi düzenlemelerin yapıldığı açıklanmaya çalışılmıştır. Orman mülkiyetine ilişkin bu farklılıkları daha anlaşılır kılmak adına, çalışmanın bundan sonraki bölümlerinde sırasıyla Fransa, Büyük Britanya ve Rusya Federasyonu'ndaki orman mülkiyet rejimleri incelenmektedir.

2. MATERYAL VE YÖNTEM

Bu çalışmanın ana materyalini konuyla ilgili dergi, kitap, raporlar ile dijital ortamda erişilebilen diğer kaynaklar oluşturmaktadır. Araştırma amaçlarına yönelik belirli bir bilgi kümesinin anlaşılmasında, yaygın olarak iki yaklaşım kullanılmaktadır. Bunlar; sayısal araştırma ve sözel araştırmadır (Hancock, 1998). Sayısal analiz metodu hukuk biliminin araştırmalarında henüz yaygın şekilde uygulanabilmiş değildir (Güneş, 2001). Bu nedenle çalışmamız, özü itibarıyla sözel analiz metoduna dayanmaktadır.

3. BULGULAR

3.1 Fransa'da Orman Mülkiyeti

1790 tarihli bir rapora göre Fransız Krallığı'nda 6 698 000 ha orman alanı olup, bu alanlar mülkiyet bakımından Kraliyet ormanları, Kilise ormanları, Kırsal Topluluk ormanları ve Özel ormanlar olmak üzere dört mülkiyet türü içerisinde yer almaktadır. 1890 tarihli bir diğer raporda ise Fransa'da 9 450 000 ha orman alanı olup, bu alanlar mülkiyet bakımından Devlet ormanları, Orta malı ormanlar ve Özel ormanlar olmak üzere üç mülkiyet türü ile temsil edilmektedir. Ancak rapora göre toplam orman alanının 450 000 hektarı, Almanya tarafından ilhak edilen Alsace-Lorraine bölgesindedir. 1994 tarihli bir diğer istatistiğe göre ise Fransa'nın orman alanı 14 624 000 ha olup bu alanlar mülkiyet bakımından Devlet ormanları, Yerel Yönetimlere ait ormanlar ve Özel ormanlardan meydana gelmektedir. Son dönemde orman alanındaki bu artış, özel mülkiyetten kaynaklanmaktadır (MAF, 1997). Fransa'da ormanların mülkiyet sınıflarına dağılımı ve alansal büyüklükleri karşılaştırmalı olarak verilmiştir (Tablo / Table 1).

Tablo 1. Fransa'da orman mülkiyetinin tarihsel değişimi (MAF, 1997)
Table 1. Historical changes in forest ownership in France (MAF, 1997)

Mülkiyet Türü (1790)	Orman Alanı (x 1000 ha)	Mülkiyet Türü (1890)	Orman Alanı (x 1000 ha)	Mülkiyet Türü (1890)	Orman Alanı (x 1000 ha)
Kraliyet ormanları	925	Devlet ormanları	1 000	Devlet Ormanları	1 493
Kilise ormanları	949	Orta malı ormanlar	2 000	Yerel yönetimlere ait ormanlar	2 368
Özel ormanlar	3 800	Özel ormanlar	6 000	Özel ormanlar	10 853
Kırsal topluluk ormanları	1 024				
Toplam	6 698		9 000		14 624

Hali hazırda Fransa, toplam yüzey alanın %28,6'sını kaplayan 15,71 milyon ha orman alanına sahiptir. Toplam orman alanının %74'ü özel mülkiyettir. Geri kalan orman alanlarının %10'u Devlet mülkiyetinde

ve %16'sı ise diğer kamu ormanları şeklinde yerel yönetimler, özellikle de kazaların mülkiyetindedir (IFN, 2008).

Fransa'da 1 514 adet Devlet ormanı bulunmaktadır. Bu ormanlar, genellikle Fransız Devrimi sonucunda el konulan, Kraliyete veya Kiliseye ait ormanlardan meydana gelmektedir. Bununla birlikte, bu ormanlara 19. yüzyılın başından itibaren Devlet tarafından edinilen arazilerdeki ormanları da dahil etmek gerekmektedir (Anonim, 2011b). Özel orman sahibi sayısı, 844 000 olan Polonya ve 816 000 olan İtalya'ya kıyasla Fransa, 3 500 000 özel orman sahibi sayısı ile Avrupa'daki en yüksek sayıya sahiptir. Bireysel orman mülkiyetinin oranı %96 olup, özel mülkiyetteki orman alanların %83'ü kapsamaktadır. Bireysel mülkiyet: Şahıslar, ortak aile birliği (communal matrimonial estates), müşterek ve iştirak ortaklar (joint- and co-owners) tarafından temsil edilmektedir (IFN, 2006). Günümüz Fransa'sında ormanların mülkiyet sınıflarına dağılımı ve alansal büyüklükleri karşılaştırmalı olarak verilmiştir (Tablo / Table 2).

Tablo 2. Fransa'da orman mülkiyeti günümüz (IFN, 2006; IFN, 2008)
Table 2. Current ownership types of forests in France (IFN, 2006; IFN, 2008)

Mülkiyet Türü	Orman Alanı (ha)
Özel ormanlar (Şahıslar, Ortak aile birliği, Müşterek ve iştirak ortaklıklar)	11 690 000
Devlet ormanları	1 530 000
Kamu ormanları (Yerel yönetimler)	2 490 000
Toplam	15 710 000

Ormanlarının $\frac{3}{4}$ 'ü özel mülkiyette olan Fransa'da maliklerin %85'i ormanın bulunduğu yerde yaşamaktadır. Özel orman mülkiyetinin çoğunluğunu oluşturan 3 035 000 ormanın, büyüklüğü 4 ha altındaki orman alanlarından oluşmaktadır. Orman alanları genel olarak, aile mirasıdır. Maliklerin %75'i bu alanları miras yoluyla edinmişken, geri kalan %25'i de büyüklüğü 1 ile 10 ha arasında değişen küçük mülklerin satın alınması yoluyla oluşmuştur. Fransa'da her yıl yaklaşık 200 000 ha orman alanı el değiştirmektedir (FPF, 2009).

Hükümlerinin geçmişi 1827'ye kadar uzanan Fransız Orman Kanunu, ormanlara uygulanabilecek tüm yasal hüküm ve düzenlemeleri bir araya getirmektedir. Kanun sürekli olarak yeni hükümlerle zenginleştirilmektedir (EUROFOR, 1994). Kanunun son değişiklikleri 27 Temmuz 2010 tarihlidir. Kanunun I. kitabı Orman Rejimi başlığını taşımakta ve bu rejime girecek alanları I. Başlık: Genel hükümler adı altında L111-1 maddesinde 5 fıkra halinde sıralamaktadır (MAF, 1997). İlgili maddeye göre orman rejimine giren alanlar aşağıdaki gibi sıralanmaktadır:

- Devletin üzerinde mülkiyet hakkına sahip olduğu ormanlık ve ağaçlandırılacak alanlar veya Devletin mülkiyet haklarına sahip olduğu araziler,
- Bir bölgeye, bakanlığa, komünlere, komün seksiyonlarına, kamu kurumlarına, kamu yararına kurumlara, sivil toplum örgütlerine, tasarruf sandıklarına ait olan amenajmana, düzenli işletmeye açık ormanlar veya 141-1 maddesinde adı geçen ağaçlandırılacak alanlar veya bu topluluk ve kuruluşların üzerinde mülkiyet hakkının bulunduğu topraklar,
- Madde 541'e göre Devlet tarafından ağaçlandırılan ve ağaçlandırılması devam eden sahalar, mülk sahibinin veya mirasçılarının ipotekleri kalkıncaya kadar,
- En az yarısından fazlası 2. bente belirtilen tüzel kişiler olması kaydıyla üzerinde mülkiyet iddasında bulunan arazilerdeki ağaçlıklı alanlar, ormanlar ve ağaçlandırılacak alanlar,
- Chambord Ulusal Emlakine bağışlanan orman ve ağaçlıklar

II. Başlık ise Ulusal Orman Bürosu'na ilişkin hükümleri içermektedir. Kanunun 121-1. maddesinde bu büro; kamu tüzel kişiliğine sahip ve mali özerkliği olan, endüstriyel ve ticari bir kamu kuruluşudur. Büro, Devletin denetimindedir. Büronun faaliyetleri 29.07.1982 tarih ve 82-653 sayılı Kanundaki koşullara istinaden Devlet ve Kurum arasında bulunan uzun süreli bir sözleşmenin bir kısmını oluşturmaktadır.

Sözleşme, büronun yönetim ilkelerini, faaliyet programlarını ve bu faaliyetlerin uygulanış şeklini belirlemektedir. Madde de ayrıca Ulusal Orman Bürosunun görevlerinin kamu hizmeti olarak kabul edildiği ve kamu yararı çerçevesinde değerlendirilmesi gerektiği ifade edilmektedir. Kanununun 121-2. maddesine göre büro, yasa ve tüzüklerle belirlenmiş koşullara bağlı olarak Devlet orman emlakı ve 133-1 madde kapsamına dahil olan orman, ağaçlandırılacak alanlar ve Devlet mülkiyetine çevrilen alanların yönetim ve donatımından sorumludur.

Ulusal Orman Bürosu, Devlet ormanları ile ortak mülkiyetteki (communally owned forest) ormanları, orman kanunundaki hüküm ve düzenlemeler ışığında yönetmekle sorumludur (MAF, 1997). Bununla birlikte Kanununun L121-3. maddesi gereği Ulusal Orman Bürosu, L111-1. ve L141-1. maddeler de orman rejimi olarak belirlenen alanlarla ilgili diğer ağaçlık, ormanlık ve arazilerde de orman rejiminin uygulanmasından sorumlu tutulmaktadır. Kanununun VIII bölümü Devlet Ormanlarında Kullanım Hakları başlığını taşımaktadır. Madde L138-1'e göre, Devlet tarafından tanınmayan hiç bir haklı kullanılamayacağı ifade edildikten sonra madde L138-2'de de 31 Temmuz 1827 tarihinde bu ormanlar üzerindeki kullanım hakları tanınanlar ile bu tarihten itibaren iki yıl içerisinde hükümet kararı veya yapılan adli ve idari süreçler sonunda mahkeme kararı ile bu haklarını tanınanların bu ormanlar üzerindeki haklarını kullanabileceği hükme bağlanmaktadır. Bununla birlikte, gerekli görüldüğü hallerde şahısların bu ormanlar üzerinde geçmişten gelen kullanım haklarının, ormanların verim gücü ve durumları göz önüne alınarak Ulusal Orman Bürosu tarafından kısıtlanabileceği de madde L138-3'de hükme bağlanmaktadır. Şahıslara tanınan bu kullanım haklarının neleri içeriği ve ne şekilde kullanılması gerektiği madde L138-4 ile L138-15 maddeler arasında sayılmıştır. Madde L138-4 hükümüne göre, hayvanların otlatılması ve üreme dönemlerinde ormanda takip edecekleri yollar, Ulusal Orman Bürosu tarafından belirlenecektir. Eğer alana ulaşmak için izlenecek yol gençleştirme sahalarından veya korunmasız alanlardan geçiyorsa koruma amaçlı yapılacak çitler veya açılacak hendeklerin yapım maliyetleri kullanıcı ve Ulusal Orman Bürosu tarafından paylaşılacaktır. Madde L138-5 hükümüne göre, erzak yapma ve palamut toplama süresi üç ayı geçmemektedir. Madde L138-6 hükümüne göre, Ulusal Orman Bürosu tarafından koruma altına alınan ormanlar hariç kullanıcılar, otlatma hakkını, ormanın yaşı ve niteliği ne olursa olsun kullanabilmektedir. Madde L138-7 hükümüne göre her yıl belediye başkanları Ulusal Orman Bürosu tarafından otlatmaya izin verilen hayvan sayısını ilan edecekler ve gerekli durumlarda da iki hafta içerisinde hak sahipleri arasında kullanıcı başına düşen hayvan sayısı kayıt altına alacaklardır. Madde L138-8 hükümüne göre, kullanıcılar otlatma hakkını sadece kendi ihtiyaçları için kullanabilmektedir. Ticari amaçla otlatma hakkının kullanılması yasaktır. Madde L138-9 hükümüne göre belediyeler ve birimleri, sürü çobanlarına karşı uygulanacak mali cezalardan sorumludurlar. Madde L138-10 hükümüne göre, madde L138-11 hükümüne göre ormandan odun alma hakkı bulunanlar, idarece izin verilinceye kadar herhangi bir alımda bulunamamaktadır. Madde L138-12 hükümüne göre şayet yakacak odun kesimi ve alandan çıkarılması sözleşme yoluyla bir müteahhide yaptırılırsa, müteahhid de işlenecek suç ve yapılacak aykırı davranışlardan aynı derecede sorumludur. Odun paylaşımı ancak alandaki tüm kesim işlemleri tamamlandıktan sonra yapılmakta ve hiç kimse bireysel olarak odun kesmemekte veya paylaşmamaktadır. Hak sahipleri ve hak sahibi ortaklar müteahhidlerin garantörüdürler. Madde L138-13 hükümüne göre, faaliyetler esnasında, alandaki tüm kesim işlemleri tamamlanmadan bireysel kesime veya alan paylaşımına tolerans gösteren memur ve yetkililer de tüm suç ve ihlallerden sorumludur. Madde L138-14 hükümüne göre hak sahipleri, hakka konu odunları satamaz veya ticarete konu edemez ve hakkını, hakkın verildiği yer dışında kullanamaz. Madde L138-15 hükümüne göre süresi Ulusal Orman Bürosu tarafından uzatılabilmekle birlikte, kesilen odunun iki yıl içinde kullanılması gerekmektedir. Bu süre sonunda kullanılmayan odun, Ulusal Orman Bürosu tarafından satılabilmektedir.

Kanununun II. Kitabı Bireylere Ait Orman ve Ağaçlıklar'a ayrılmıştır. II. Kitabın ilk başlığı da Özel Ormanların Yönetim ve Organizasyonu dur. Bu başlık altında da Devletin idari nitelikli bir kamu kurumu olan Orman Mülkiyeti Ulusal Merkezi'ne yer verilmiştir. Madde L221-1 hükümüne göre bu kurum, kanun ve yönetmeliklerle belirlenmiş bulunan ormancılık politikalarına uygun olarak madde L111-1'in kapsamı (Orman Rejimi) dışında kalan ağaçlık, orman ve özel arazilerde ormancılık yönetiminin geliştirilmesi, rehberlik edilmesi ve iyileştirilmesinde yetkilidir. Kurum, madde L221-1'in 1. fıkrasına göre arazi toplulaştırılmasının geliştirilmesi, orman ürün ve hizmetlerinin yönetimi ve pazarlanmasının geliştirilmesi, farklı gruplaşma tekniklerinin geliştirilmesi, ormanların ortak kullanımının geliştirilmesi, belirli çevresel ve sosyal uygulamaların desteklenmesi ve gerekli görülen noktalarda hak sahiplerinin temsilcileri ile

istişarelerde bulunulması, 2. fıkrasına göre, kereste, biyokütle ve diğer orman ürün ve hizmetlerinin ekonomik değerlendirilmesiyle tutarlı, sürdürülebilir orman yönetiminde önde gelen silvikültürel uygulamalarının benimsenmesini teşvik etmek, orman maliklerinin teori ve uygulama açısından eğitilmesi, 3. fıkrasına göre özel ormanlara ilişkin bölgesel yönetim modelleri ve iyi ormancılık uygulamaları geliştirilmesi, basit amenajman planlarının kabul edilmesi ve yönetim planlarının onaylanması, 4. fıkrasına göre sürdürülebilir kalkınma ve kırsal kalkınmaya özellikle bölgesel ekonomik kalkınmaya özel ormanlardan sağlanan hizmet ve ürünlerin teşvik edilmesi yoluyla katkıda bulunmasını ve küresel ısınmaya karşı mücadelede bu ormanların katkıda bulunmasını sağlamak, 5. fıkrasına göre kurum olanakları ölçüsünde bu ormanların sağlığını koruyucu uygulamalara katkıda bulunulması, 6. fıkrasına göre kırsal alanlarda çevrenin korunması ve yönetilmesinde kamu politikalarına katılımın sağlanması, 7. fıkrasına göre koordinasyon, eğitim ve araştırma yoluyla orman, ağaç, kereste ve biyokütleyi geliştirici faaliyetlere katkıda bulunmak, ormanların gelişimiyle ilgili çalışmalar yapmak ve bunları yaymak, özel ormanlarla ilgili ekonomik veriler dahil Fransız verilerinin birleştirilmesine yardımcı olmak ve uluslararası camiaya yaymak, 8. fıkrasına göre üçüncü ülkeler, Avrupa Birliği bölgesi ve Fransa'daki ormanların gelişimiyle ilgili kurumlar arasında görüş alışverişini teşvik edilmesinden sorumludur.

Kanunun L222-1 maddesine göre malik veya malikler, ormana ait bir amenajman planını Orman Mülkiyeti Ulusal Merkezi'ne onaylatmakla yükümlüdürler. Bu plan aynı zamanda ormanın sosyal, ekonomik ve çevresel analizini de içermektedir. Şayet plan yenileniyorsa ayrıca önceki plan uygulamaları, kesim ve yeniden ağaçlandırmaya ilişkin çalışma programları ile yapılan iyileştirmeleri de içermelidir. Plan aynı zamanda malikin orman yönetim tercihine bağlı olarak avlanma planına istinaden av hayvanı yönetim stratejisini de içermelidir. Onaya sunulan planın reddedilmesi durumunda malikin temyiz istemi, yetkili idari makam tarafından karara bağlanacaktır. Uygun olan durumlarda bölgesel merkezler, yerel uygulamalar için basit amenajman planlarını onaylamaya yetkilidir.

Kanunun L222-2 maddesine göre amenajman planındaki herhangi bir kesim bölgesel merkeze danışmaksızın beş yıl ileri alınabilmekte veya ertelenebilmektedir. Merkez, ayrıca programda olmayan veya bu sınırlamalara bağlı olmaksızın olağanüstü kesimlere izin verebilmektedir. Malik, plandaki silvikültürel uygulamaları geliştirici çalışmaları yapmakla yükümlüdür. Malik, kesimi takip eden beş yıl içerisinde meşcerenin yeniden kurulmasını sağlayıcı çalışmaları yapmakla yükümlüdür. Malik, acil müdahale gerektiren beklenmedik olaylar, hastalıklar ve kaza durumlarında kesim yapmaya yetkilidir. Bununla birlikte, malik büyük çaplı hastalık durumları hariç olmak üzere kesimden önce bölgesel merkezi bilgilendirmeli ve kanundaki kesim sürelerine ilişkin sınırlamaları dikkate almalıdır. Bu süreçte, merkez, bu kesimlere itiraz edebilir. Malik ayrıca, basit amenajman planından ödün vermemek koşuluyla kırsal ve yerel tüketimin tatmini için doğrudan kesimler yapmaya yetkilidir. Kanunun L311-1 maddesine göre de hiç kimse ön izin almaksızın kesme hakkını kullanamamaktadır. Usulüne uygun yapılan kesim izin taleplerine yetkili idarenin ön görülen sürede cevap vermemesi durumunda ise kesim yapılabilir. Kesim izinleri verildikleri andan itibaren 5 yıl süreyle geçerlidir. Bu sürenin belirli koşullar altında 30 yıla kadar uzatılması mümkündür. Verilen izin, kesim yapılacak alanlara ilişkin bir takvimi de içermelidir. Bu takvim uygulama süresi göz önüne alınarak hazırlanır. Takvime uyulmadığı durumlarda ise kesim izni askıya alınmaktadır. Maddedeki diğer önemli bir hüküm de ülke orman alanlarının irtifak hakkı haricinde kazara veya bilinçli bir şekilde ormansızlaşmasının, orman vasfını ortadan kaldırmadığı yönündeki hükümdür. Kanunun L313-3 maddesine göre de Kanunun L311-1 maddesini ihlal eden malikler, metrekaşe başına 150 euro para cezası ödemekle yükümlüdür.

Kanunun L222-4 maddesine göre, bir veya daha çok kişinin faydalanması için onaylanmış basit amenajman planı olan bir ormanın mülkiyetinin madde L111-1'de adı geçenler dışındakilere devredilmesi durumunda, yeni bir amenajman planı sunuluncaya kadar önceki planın, plan süresi sonuna kadar uygulanması zorunludur.

Toplumun ormanlara erişimini düzenleyen *Kanunun Ormanlara Kabulü* başlıklı L380-1 maddesi; Ulusal Orman Bürosu'nun idaresinde bulunup, orman rejimine giren ve özellikle de Devletin özel mülkiyetinde bulunan ormanlara halkın mümkün olan en yüksek düzeyde erişiminin sağlanması hükmünü içermektedir. Aynı madde, Şehir Planlama Kanunu çerçevesinde sahipleriyle yapılacak bir anlaşma yoluyla onaylanmış

amenajman planları aracılığıyla aynı amacın gerçekleştirilmesini özel ormanlar açısından da olanaklı kılmaktadır.

Saussay (1987)'ye göre de mülga madde 314-6 ile orman açmacılığının önüne geçmek adına bir açma bedeli ön görülmüştür. Bu bedel tarımsal amaçlı kullanım için yapılacak açmalarda metrekaresi 1 frank iken, diğer kullanım türleri için metrekaresi 3 frank olarak belirlenmiştir. Saussay (1987) ayrıca, Kanunun L-311-2. maddesi gereği dört hektara kadar olan orman açmalarında malikin izin almasına gerek olmadığını ve Kanunun arazi malikine, kendisi tarafından dikilmiş veya doğal olarak yetişmiş 20 yaşın altındaki ağaçları kesme hakkı tanıdığını belirtmektedir.

3.2 Büyük Britanya'da Orman Mülkiyeti

Büyük Britanya İmparatorluğunda ormanların mülkiyet rejimi incelendiğinde dört temel mülkiyet türü ile karşılaşmaktadır. Bunlar; Devlet ormanları, Şirketlere ait ormanlar, Yerel topluluk ormanları ve Şahıs ormanlarıdır (Robinson, 1922).

İngiltere, İskoçya ve Galler'den meydana gelen Büyük Britanya'nın, 31 Mart 2010 tarihi itibarıyla toplam yüzey alanının %13'üne denk gelen, 2 982 000 ha orman alanı bulunmaktadır (FC, 2011a). Sadece, İngiltere'nin ise 31 Mart 2010 tarihi itibarıyla toplam yüzey alanının %9,9'una denk gelen 1 294 000 ha orman alanı bulunmaktadır (FC, 2011b). Halen, İngiltere toplam yüzey alanının %2 sine denk gelen ve ormanlık alanların da %18'ini oluşturan 258 000 ha orman alanı Ormancılık Komisyonu tarafından yönetilmekte ve bu alanlardaki üretim faaliyetlerinin %70'i ortaklık veya yüklenicilerle özel sektör yardımıyla gerçekleştirilmektedir (HMG, 2009). Geriye kalan ormanlık alanların %82'sini temsil eden 931 000 ha orman alanı ise özel mülkiyettir (DEFRA, 2011). Büyük Britanya'nın orman mülkiyet yapısı, 1995-99 Orman ve Ağaçlar Ulusal Envanterinde sekiz farklı mülkiyet türü ile açıklanmaktadır (Tablo / Table 3).

Tablo 3. Büyük Britanya'da orman mülkiyet türleri (Lawrence ve ark., 2010)
Table 3. Current ownership types of forests in Great Britain (Lawrence ve ark., 2010)

Mülkiyet Türü	Orman Alanı (x 1000 ha)	Toplam Oran (%)
Kişisel	1 110	43,6
Diğer Özel İşletmeler	273	10,7
Özel ormancılık veya Kereste İşletmeleri	41	1,6
Hayır Kuruluşları	90	3,5
Yerel Yönetimler	80	3,1
Diğer Kamu Kuruluşları (FC olmayan)	45	1,8
Ormancılık Komisyonu (FC)	882	34,7
Ortak Mülkiyet veya Ortak arazi	5	0,2
Sınıflandırmayan	18	0,7
Toplam	2 545	100

Sekiz mülkiyet türünden ne anlaşılması gerektiği ve bu mülkiyet türlerinin kapsamına nelerin girdiğini göstermek adına, aşağıda her bir mülkiyet türü için açıklama verilmiştir (Tablo / Table 4).

Özel ormanlar, genellikle karma araziler veya çiftlik arazileri üzerinde yer almaktadır. Binlerce küçük çiftlik ormanı olmasına karşın, 1 000 hektardan büyük olanların sayısı, çok azdır. Küçük çiftlik ormanlarında avcılık önemli bir hedeftir. Kereste üretimi ise büyük aile çiftlikleri ve orman sahibi şirketler tarafından hedef olarak, değerlendirilmektedir. Artan sayıda orman alanı ise özellikle rekreasyon ve koruma amaçları doğrultusunda hayır vakıfları ve bireylerce yönetilmektedir (FC, 2004).

Ormancılık Komisyonu yönetimindeki kamu mülkü orman alanların %90'ına Yollara İlişkin Kırsal Haklar Kanunu aracılığıyla, halka yaya erişim hakkı tanınmıştır. Buna karşın, üstün haklar olarak tanımlanan bisiklet ve at biniciliğine izin verilmemiştir. Bu alanların %20'si kamu ve özel sektör şeklinde geniş bir

yelpazede kiralanan alanlardan oluştuğundan bu alanların erişim hakları, ilgili sözleşme koşullarına tabidir. Kamu mülkü ormanlar, genel bütçeden ayrılan payın azaltılması ve özel sektör yatırımlarının desteklenmesi amacıyla satışlara konu olabilmektedir. Bu kapsamda yüzlerce bireysel satış gerçekleştirilmiştir. Son beş yılda, yıllık ortalama 900 ha orman alanının satışı gerçekleştirilmiştir (DEFRA, 2011).

Tablo 4. Büyük Britanya'daki orman mülkiyet türlerine ait açıklamalar (FC, 2001)
Table 4. Descriptions of the forest ownership types in Great Britain (FC, 2001)

Mülkiyet Türü	Açıklama
Kişisel	Özel sahiplik tipleri; örneğin, bireysel, özel aile vakıfları, aile ortaklıklarına ait alanları
Diğer özel işletmeler	Şirketler, Ortaklıklar, Sendikalar, Emeklilik Fonlara ait alanları
Özel ormancılık veya kereste işletmeleri	Odon işleme endüstrisi tarafından sahip olunan işletmeler (bu kategori orman yönetim şirketlerini içermemektedir)
Hayır kuruluşları	Gönüllü kamu aidatlarıyla fonlanan örgütler, örneğin: kiliseler, okullar ait alanları
Yerel yönetimler	Bölge, il, ilçe ve belediye yönetimlerine ait alanları
Diğer kamu kuruluşları (FC olmayan)	Devlet daireleri, ajanslar ve devletleştirilmiş endüstriler vb. ait alanları
Ormancılık komisyonu (FC)	Ormancılık komisyonuna ait olan veya ona kiralanan alanları
Ortak mülkiyet veya ortak arazi	Bir topluluğun tüm üyelerinin ortak mülkiyetindeki alanları

İngiltere'deki kamu mülkü ormanların değerlendirilmesine ilişkin olarak hazırlanan: *İngiltere'de Kamu Mülkü Ormanların Geleceği İçin Modeller* başlıklı ve 25.01.2011 tarihli Etki Değerlendirmesi raporuna göre: 1919 tarihli Orman Kanunu (The Forestry Act) Ormancılık Komisyonuna, ağaçlandırma çalışmaları için arazi edinme ve özel mülk sahiplerine ağaçlandırma yapmaları karşılığında ödeme yapma yetkisi vermektedir. I. Dünya savaşı sonunda orman alanı %5'e düşen İngiltere'nin, yapılan bu düzenlemeler ve 1980'lere kadar devam eden yoğun ağaçlandırma çalışmaları sonucunda orman alanı %8,7'ye yükselmiştir. 1923 tarihli Ormancılık Kanunu ile Kraliyet ormanlarının büyük bir kısmı (48 562,27 ha) hiç bir ücret ödenmeden Ormancılık Komisyonuna devredilmiştir (Anonim, 2011a).

Halen yürürlükteki 22 Mart 1967 tarihli Orman Kanunu kamu mülkü ormanların hukuki rejimini düzenlemektedir. Kanunun I. bölüm, 2. kısmında (maddede) ormancılık faaliyetlerinin yürütülmesini; bir başkan ve en çok 9 üyeden oluşan Ormancılık Komisyonu'na vermiştir. Komisyonunda yer alan komiserler üstün yetkilerle donatılmıştır. Kanunun I. bölüm, 3. kısmında Komiserler, kanunda öngörülen fonksiyonlarını yerine getirmek için Bakan tarafından kendilerine devredilen alanları, yönetmek, ağaçlandırmak ve diğer akılcı kullanımlara tahsis etmek yetkileriyle donatılmıştır. Komiserin yetkisi, bina inşası ve araziyle ilgili diğer işleri gerçekleştirme yetkisini de içermektedir. Komiserler, yapılacak sözleşme şartlarına bağlı olarak, herhangi bir kimseye, kraliyet taşınmaz komiserlerine, bir Devlet dairesi veya bir yerel yönetime ait ağaçlık veya ormanlık alanın yönetimi veya danışmanlığını üstlenebilmektedir.

Kanunun I. bölüm, 5. kısmında, komiserlerin özel mülk araziler üzerinde de yetkilerini kullanmasını olanak tanıyan Orman İthaf Ahdi (Forestry Dedication Covenant) ve Orman İthaf Sözleşmesi (Forestry Dedication Agreement) olup, ahde göre; aksi belirtilmedikçe, ahdi yapanın mirasçıları ve mirasçılardan bu alanları devralanları da bu ahde bağlıdır. Orman ithaf sözleşmesi ile Komiserler de üçüncü şahıslara karşı, arazi malikinin yetkileri gibi haklara sahip olmaktadır. Kanun III. bölümünün 39. kısmı *Arazi Edinimi ve Devri* başlığını taşımaktadır. Maddeye göre, Bakan, ağaçlandırma çalışmaları veya ormancılıkta kullanılmasında yarar olacağını düşündüğü veya bu çalışmaların yapılabilmesi için zorunlu olan arazileri, satın alma, kiralama veya takas etme yetkisine sahiptir. Bakan, bu arazileri Komiserler arasında dağıtmaya da yetkilidir (39.(1)). Bakan aynı zamanda, edinilen arazilerden ağaçlandırma veya herhangi bir ormancılık amacı için gerek görülmeyen veya kullanılması düşünülmeyenleri, satabilir veya uygun araziler karşılığında, takasa

konu edebilir (39.(2),(a)). Bakan, komiserlere devredilmeyen araziler üzerinde herhangi bir hak veya izin tesis edebilir (39.(3),(b)). Kanun III. bölümünün 40. kısmı Bakana ayrıca gerekli görülmesi durumunda istimlak yetkisi de vermektedir.

1967 tarihli Orman Kanununun 39. maddesi 1981’de değiştirilmiş ve Bakana kamu mülkü orman alanlarını satma yetkisi de verilmiştir. 1997-2010 tarihleri arasında 11 252 ha ormanlık alan satılmıştır. Yürürlükteki mevzuat, orman alanlarının en çok %15’inin satışına olanak tanıdığından, 2010’da hükümet Kamu Kuruluşları Reform Tasarısını Parlamenta sunmuştur. Lordlar Kamarasına sunulan tasarının, Ormancılık Komisyonu’nda reform öngören 17. ve 18. maddeleri yasalaşması durumunda, herhangi bir amaç ve koşula bağlı kalmaksızın, Bakana, orman alanlarının yönetim, kullanma, kiralama ve satışı konusunda, tam bir yetki verecektir. Tasarının, Orman Kanunu ilgili maddeleri üzerindeki görüşmeler, toplum baskısı ve konuyla ilgili daha ayrıntılı çalışmalar yapılmak üzere, Şubat 2011’de durdurulmuş ve ilgili maddeler tasarıdan çıkarılmıştır. Ormancılık Komisyonu halen toplam 40 000 ha orman alanı satışı ve 100 milyon sterlin gelir öngören bir programa devam etmektedir (Bennett, 2011).

3.3 Rusya Federasyonu’nda Orman Mülkiyeti

Rusya Federasyonu’nda yaklaşık 851 milyon hektar orman alanı bulunmaktadır. Bu rakam, aynı zamanda bir ülkenin tek başına sahip olabileceği en geniş orman alanını, Dünya Boreal Ormanlarının %60’ından fazlasını ve Dünya orman varlığının beşte birinden fazlasını temsil etmektedir. Böylece, Rusya Federasyonu ormanları, küresel bir kaynak niteliğindedir. Rusya ormanlarının üçte ikisi odun üretimine uygundur. Geri kalan kısım ise gerek fiziki erişilebilirlik, gerek çevresel nedenler ve gerekse biyoçeşitlilik kaygısıyla üretime kapatılmıştır (Lesniewska ve Ark, 2008).

Rusya’da tarihi süreçte orman mülkiyeti incelendiğinde, öncelikle Çarlık Rusyası orman mülkiyeti yapısı ile karşılaşılmaktadır. Bu dönemde devlet, kraliyet ailesi, köylüler ve diğer özel mülk sahiplerine ait olmak üzere dört farklı mülkiyet tipi ile karşılaşılmaktadır. Orman alanlarının resmi istatistiklere dayalı mülkiyet dağılımı gösterilmiştir (Tablo / Table 5).

Tablo 5. Çarlık Rusyası’nda orman mülkiyet türleri (Taylor, 1898)
Table 5. Current ownership types of forests in Tsarist Russia (Taylor, 1898)

Mülkiyet Türü	Orman Alanı (x1 000 ha)	Toplam Oranı (%)
Devlet	166 245 617,38	37,39
Kraliyet Ailesi	8 049 535,33	1,81
Köylü	151 073 397,82	34
Diğer özel mülk sahipleri	119 181 775 90	26,80
Toplam	444 550 326,43	100

Federasyon öncesi, Sovyetler Birliği döneminde, tüm arazi Devlete ait idi ve yasalar sadece kamu mülkiyetini tanıyordu. 1991 tarihli Arazi Kanunu sonrasında artık tüm arazinin Devlete ait olması prensibi son bulmuş ve özel mülkiyet olanaklı hale gelmiştir. Bununla birlikte, orman mülkiyet hakları üzerindeki son gelişmeler, mülkiyet haklarının genel gelişim sürecinden farklılık göstermektedir (Pappila, 1999). Rusya’da arazi mülkiyet politikası gerek endüstriyel ve gerekse tarımsal araziler yönünden özel mülkiyete doğru bir gelişme göstermektedir. Buna karşın, politik istek orman alanlarının Devlet mülkiyetinde tutulması yönündedir (Veijola, 2003).

Geçen yüzyılın sonlarına doğru, orman alanlarının yaklaşık %63’ü Devlete ve geri kalanı ise özel orman sahiplerine aittir. 1917 Devriminden sonra bütün Rusya ormanları millileştirilmiştir. Günümüzde ise, diğer Devlet mülkleri özelleştirilmesine karşın, halen ormanlar devlet mülkiyetindedir. Federal Orman Birimi tüm ormanların %94’ünü kontrol etmekte, %1,3’ü Çevre ve Doğal Kaynak Koruma Devlet Komitesine, %3,8’i kolkhoz (Ortak tarım işletmesi) ve sovkhozlara (Devlet çiftliği), ve %0,9’u da diğer bakanlık ve kurumlara aittir (Pappila, 1999). FRA, 2010 Rusya Federasyonu ülke raporuna göre, Rusya Federasyonu

809 090 000 ha orman alanına sahip olup tamamı kamu mülkiyetindedir. Raporda kamu mülkiyetinde bulunan bu orman alanlarının kamu idarelerine dağılımı şu şekilde gösterilmiştir (Tablo / Table 6).

Tablo 6. Ormanların kamu idarelerine dağılımı (FRA, 2010)
Table 6. Distribution of forests to the public administrations (FRA, 2010)

Kamu İdaresi	Orman Alanı (x1 000 ha)	Toplam Oranı (%)
Rusya Federasyonu (RF)	838 124,4	94
Doğal Kaynaklar Bakanlığı		
RF Tarım Bakanlığı	39 695,1	4,5
RF Eğitim Bakanlığı	318,0	0,04
RF Savunma Bakanlığı	3 281,6	0,4
Şehir Yönetimleri	1 016,1	0,1
Toplam	882 975,2	100

Rusya Federasyonu ormanlarının yönetim haklarını elinde bulunduranlara göre dağılımı ise şu şekildedir (Tablo / Table 7).

Tablo 7. Rusya Federasyonu'nda orman yönetim haklarının dağılımı (FRA, 2010)
Table 7. Distribution of forest management rights in the Russian Federation (FRA, 2010)

FRA 2010 sınıflandırması	Orman Alanı (x1000 ha)		
	1990	2000	2005
Kamu idaresi	808 949,9	721 556,5	671 357,6
Şahıslar	0	0	0
Özel Şirket ve Kurumlar (kiracı)	0	87 712,0	137 432,4
Topluluklar	0	0	0
Diğer	0	0	0
Toplam	808 949,9	809 268,0	808 790,0

01.07.2009 tarihli resmi verilerine göre de çeşitli kullanım amaçlarına yönelik kiralanan, toplam orman alanı 160 044 159 ha büyüklüğündedir (ROSLESHOZ, 2011).

Halen yürürlükte bulunan 8 Kasım 2006 tarihli Rusya Federasyonu Orman Kanunu'nun (RFOK) 2. maddesine göre Federasyonun orman mevzuatı; orman kanunu, federal kanunlar ve federal kanunlara uygun olarak kabul edilen diğer yasalardan meydana gelmektedir.

Orman mevzuatınca yönetilecek ilişkiler başlığını taşıyan 3. maddeye göre; orman parsellerinin veya meşcerelerinin geri dönüşünden kaynaklanan mülkiyet ilişkileri, bu kanunda aksi belirtilmedikçe, arazi kanunu ve diğer federal yasalar dolayısıyla da medeni hukuka göre düzenlenecektir. Orman ilişkilerinde taraflar başlıklı 4. maddeye göre; Rusya Federasyonu, Rusya Federasyonu bölgesel hükümetleri, belediyeler, vatandaşlar ve tüzel kişilikler orman ilişkilerinde tarafları oluşturmaktadır.

Orman kavramı başlıklı 5. maddeye göre; ormanların kullanılması, korunması ve yenilenmesi, ekolojik bir sistem veya bir doğal kaynak olan *orman kavramına* dayanacaktır. Ancak kanunda, kullanılan kavramların açıklamalarını içeren bir bölüm veya liste bulunmamaktadır (TRN, 2007). Bununla birlikte, halen yürürlükte bulunan 25.10.2001 tarihli Arazi Kanunu'nda dolaylı bir orman tanımı yapılmıştır. Arazi Kanununun 101'inci maddesine göre orman arazisi; orman vejetasyonu ile kaplı olan; yangın, kesim, açma vb. sebeplerle ormanla kaplı olmayan fakat kendini yenileyebilecek alanlar ile ormancılıkta kullanılabilecek diğer arazileri (açıklıklar, yollar, bataklıklar ve diğer) içermektedir.

Orman alanları başlıklı 6. maddeye göre de, orman alanları; diğer arazi kategorileri ve Ulusal Orman Emlaki (FOF) üzerinde yer alan ormanlardan oluşmaktadır. FOF ve diğer arazi kategorileri üzerinde yer alan

ormanların sınırları ise arazi mevzuatı, orman mevzuatı ve şehir planlama mevzuatına göre belirlenmektedir.

Orman parseli başlıklı 7.maddeye göre ise bir orman parseli Kanunun 67., 69. ve 90. maddelerinde belirtilen esaslara dayalı olarak belirlenen, bir arazi parselidir. Sayılan maddelere göre, orman parselleri arazi mevzuatına göre belirlenecek ve amenajman planları da belirlenen bu parseller çerçevesinde Ulusal Orman Emlaki üzerinde uygulanacaktır. Orman parselleri üzerinde mülkiyet hakkı başlıklı 8. maddeye göre de, 1) FOF içerisinde yer alan orman parselleri federal mülkiyette olacaktır. 2) Diğer arazi kategorileri üzerinde yer alan orman parsellerinin mülkiyeti ise arazi mevzuatına uygun olarak belirlenecektir. Böylece orman mülkiyeti, büyük oranda FOF adı altında, Devlette kalmaktadır. Kanun bu haliyle FOF'nun devredilmesine veya arazilerin ücretsiz kullanımına izin vermemektedir. Kanunda ayrıca, FOF'nun bir parçasını oluşturmayan ve belediyelerin mülkiyetinde olan belediye ormanlarının mülkiyet sınıfı ise belirsizdir. Bu ormanların, orman parkları adı altında yerel belediye yönetimlerince belirlenip, yönetilmesi önerilmektedir. Kanun ile orman yönetim sorumluluğu büyük oranda bölgesel hükümetlere devredilse de FOF'un mülkiyeti ve en önemli orman kontrol fonksiyonları, merkezi Federal Orman Ajansı (Rosleskhoz)'na bırakılmıştır (Lesniewska ve ark., 2008). Kanun, orman mülkiyetini, arazi mülkiyetine bağlamakta (orman ekosistemini, ikincil öneme sahiptir) fakat orman kanununun, arazi kanunu ile olan ilişkisine açıklık getirmemektedir (TRN, 2007).

Kanunun 9. maddesine göre de orman parsellerinin belirsiz süreli (daimi) kullanım hakkı, irtifak hakkı, kira ve belirli süreler için bedava kullanım hakkının kazanılması ve kaybedilmesi, bu kanunda aksi belirtilmedikçe medeni hukuk ve arazi mevzuatına tabidir.

Orman alanlarının amaca göre sınıflandırılması başlıklı 10. maddeye göre; FOF üzerinde yer alan ormanlar, koruma ormanları, üretim ormanları ve orman rezervleri olarak sınıflandırılabilir. Diğer arazi kategorileri üzerinde yer alan ormanları, koruma ormanları olarak sınıflandırmak mümkündür.

Ormanlara erişim haklarını düzenleyen 11 maddeye göre: Vatandaşlar ormanlarda özgürce ve bedava bulunma hakkına sahiptir. Vatandaşlar, zati ihtiyaçları için yabani meyve, çilek, fındık, mantar, diğer yenilebilir orman ürünleri ve odun dışı orman ürünlerini hasat etme ve toplama hakkına sahiptir. Bununla birlikte vatandaşlar, yangın emniyet, sağlık, ağaçlandırma amaçlarıyla alınmış tedbirlere, uymak zorundadır. Vatandaşlar, Rusya Federasyonu Kırmızı Kitabı'nda yer alan mantar ve yabani bitkiler ile Federal kanunca, uyuşturucu olarak adlandırılan mantar ve yabani bitkileri hasat etmek ve toplamaktan men edilecektir. Vatandaşların, savunma ve güvenlik alanları, özel tabiatı koruma alanları ve federal kanunlara göre vatandaşlarının erişiminin kısıtlandığı veya yasaklandığı arazilerdeki ormanlarda yaşaması sınırlandırılabilir veya yasaklanabilmektedir. Vatandaşların ormanlarda yaşaması; yangın güvenliği, sağlık, operasyonel uygulamalar esnasında can güvenliği nedenlerine bağlı olarak, kısıtlanabilmektedir. Bu maddede sayılan yerler dışında, vatandaşların ormanlarda yaşaması yasaklanamaz veya kısıtlanamamaktadır. Vatandaşların avcılık maksadıyla ormanlarında bulunması orman mevzuatı ve yaban hayatı mevzuatına göre düzenlenecektir.

Kanunun 20. maddesi odun ve diğer orman ürünleri üzerinde mülkiyet hakkını düzenlemektedir. Maddeye göre; 25. madde kapsamında ormanlardan yararlanan gerçek ve tüzel kişiler, odun ve elde edilen diğer orman ürünleri üzerinde medeni hukuk kapsamında mülkiyet hakkına sahip olacaklardır. Bu durum aynı zamanda, Kanunun 1. maddesinin 11. fıkrasında orman mevzuatının temel ilkeleri arasında sayılan kullanımın, ücreti karşılığında olmasının da bir gereğidir. Bedeli karşılığında, ormanlardan verilebilecek kullanım türleri 25. maddenin 1. fıkrasında aşağıdaki şekilde sıralanmaktadır:

- a. Odun üretimi
- b. Reçine üretimi
- c. Odun dışı orman ürünlerinin hasadı ve toplanması
- d. Yenilebilir orman ürünlerinin hasadı ve tıbbi bitkilerin toplanması
- e. Av yönetimi ve avcılık
- f. Tarım
- g. Araştırma faaliyetleri, eğitim / öğretim faaliyetleri
- h. Rekreasyonel faaliyetler

- i. Orman plantasyonlarının kurulması ve kullanımı
- j. Orman meyve, dut, süs bitkileri, tıbbi bitkilerin ekimi
- k. Jeolojik maden kaynaklarının araştırılması ve mineral kaynak yataklarının geliştirilmesi ile ilgili çalışmalar
- l. Su depoları ve diğer insan yapımı su kaynakları ile su mühendislik tesisleri ve özel amaçlı limanların inşası ve işletilmesi;
- m. İnşaat, imar ve enerji nakil hatları, haberleşme hatları, yollar, petrol boru hatları ve diğer doğrusal yapılar
- n. Odun ve diğer orman kaynaklarını işleme
- o. Dinsel aktiviteler

Bu kullanım türleri, tek başına olabileceği gibi kanunun aksini belirtmediği durumlarda birkaç kullanım türünü birden içerebilmektedir. FOF üzerinde orman kullanımı, ticari bir faaliyet olarak uygulandığı takdirde, Federal Yasa gereğince bu kullanım Rusya Federasyonu'nda kayıtlı tüzel ve gerçek kişiler tarafından yapılacaktır. Kanunun 27. maddesine göre orman kullanımları, orman kanunu ve diğer Federal kanunlarda belirtilen durumlarda ve belirtilen şekilde sınırlandırılabilir. Kanunun 28. maddesine göre de adı geçen kullanımlar; 1) sadece federal kanunlarda belirtilen durumlarda; 2) Rusya Federasyonu İdari Suçlar Kanunu'nda belirtilen durumlarda yargılama süresi boyunca; diğer durumlarda ise idari makamlar veya yerel özel yönetim organları tarafından federal kanunlara uygun olarak, kendi yetkileri dâhilinde hareket ederek bu kullanımları askıya alabilmektedir.

Kanunun 6. bölümü kamu ve belediye ormanlarının tüzel ve gerçek kişilerce nasıl kullanılabilceğini düzenleyen hükümleri içermektedir. Kanunun 71. maddesine göre kamu ve belediye ormanları, tüzel kişiler söz konusu olduğunda daimi kullanıma (belirsiz süreli), kiralamaya ve belirli süreler için ücretsiz kullanıma konu olabilmektedir. Gerçek kişiler söz konusu olduğunda ise, sadece kiralama ve belirli süreler için ücretsiz kullanım söz konusudur. Kamu ve belediye ormanlarının, vatandaşlara ve tüzel kişilere kiraya verilebileceği 71. maddede açıkça belirtilmiştir. Madde, aynı zamanda aksi belirtilinceye kadar, orman parsel kira sözleşmelerinin, Rusya Federasyonu Medeni Kanunu'nun kira ile ilgili hükümlerine tabi olacağını ve kiralanacak alanların Rusya Federasyonu Arazi Kanunu'nda öngörülen kurallara uygun olarak kullanılması gerektiğini de açıkça hükme bağlamaktadır. Kanunun 72. maddesi gereği, kiralamalar kadastro kayıt işlemleri (tescil) bitmiş alanlarda olmak kaydıyla 10 yıldan 49 yıllına kadar değişen sürelerde yapılabilmektedir. Kiracı, sözleşme süresi sonunda, sürenin yenilenmesini talep etme hakkına, ayrıca sahiptir.

Kanunun 7 bölümü de orman meşcerelerinin alım-satım sözleşmelerine ilişkindir. Kanunun 75 maddesi gereğince odun üretimi için yeri (bölmesi) ve etası belirlenen bir orman meşceresini satmak mümkündür. Satışa söz konusu olan arazi değil, odun hammaddesini içeren orman meşceresi, dolayısıyla da orman servetidir. Orman meşceresine ilişkin, alım-satım sözleşmesinin süresi bir yılı geçmemektedir.

4. TARTIŞMA VE SONUÇ

Yukarıdaki açıklamalar ışığında genel bir değerlendirme yapılacak olursa, ormanlar üzerindeki mülkiyet rejimi tarihi süreçte hukuk sistemi ve benimsenen yönetim şekline göre farklılıklar göstermektedir. İmparatorluk/Krallık dönemlerinde rastlanılan mülkiyet durumu karşılaştırmalı olarak aşağıda gösterilmiştir (Tablo / Table 8).

Tablodan da anlaşıldığı üzere, imparatorluk/krallık dönemlerinde hemen hemen benzer mülkiyet türleri benimsenmiştir. Ancak, karşılaştırmayı günümüze uyarladığımızda ise incelenen hukuk sistemleri ve ülkelerde mülkiyet türlerinde bir artış olduğu açıkça görülmektedir (Tablo / Table 9). Bununla birlikte Rusya Federasyonu ormanları, yapılan millileştirme dolayısıyla mülkiyet açısından yeknesak bir yapıya bürünmüştür.

Tablo 8. İmparatorluk/krallık döneminde orman mülkiyet türleri
Table 8 Current ownership types of forests in empire/kingdom period

Fransız Krallığı Orman Mülkiyet Türleri	Büyük Britanya İmparatorluğu Orman Mülkiyet Türleri	Çarlık Rusyası Orman Mülkiyet Türleri
Kraliyet ormanları		
Kilise ormanları		
Özel ormanlar	Devlet ormanları	Devlet ormanları
Kırsal topluluk ormanları	Şirketlere ait ormanlar	Kraliyet ailesi ormanları
Orta malı ormanlar	Şahıs ormanları	Köylü ormanları
Yerel yönetimlere ait ormanlar	Yerel topluluk ormanları	Özel mülk ormanlar
Devlet ormanları		

Tablo 9. Günümüz orman mülkiyet türleri
Table 9. Current ownership types of forests

Fransa'da Orman Mülkiyet Türleri	Büyük Britanya'da Orman Mülkiyet Türleri	Rusya Federasyonu'nda Orman Mülkiyet Türleri
A) Özel ormanlar	A) Kişisel	
- Şahıslar	B) Özel ormancılık ve kereste işletmeleri	
- Ortak aile birliği	C) Diğer özel işletmeler	
- Müşterek veya iştirak ortaklıklar	D) Hayır kuruluşları	
- Şahıslar	E) Yerel Yönetimler	A) Devlet
- Ortak aile birliği	F) Ormancılık komisyonu (FC)	
- Müşterek ve iştirak ortaklıklar	G) Diğer kamu kuruluşları (FC olmayan)	
B) Devlet ormanları	H) Ortak mülkiyet veya ortak arazi	
C) Kamu ormanları		
- Yerel Yönetimler		

Orman mülkiyeti, karşılaştırmalı hukuk temelinde incelendiğinde görülmektedir ki Kara Avrupası Hukuk Sistemi ile Anglo-Sakson Hukuk Sistemi'ni temsilen eden Fransa ve Büyük Britanya'da özel mülkiyet ön plana çıkmaktadır. Sosyalist Hukuk sistemini temsilen Rusya Federasyonu'nda ise kamu mülkiyeti ön plandadır. Özel orman mülkiyetinin, Fransa'da bu derece yüksek olması, devrimler sonucu Kilise ve Kraliyet ormanlarına el konulmasından ileri gelmektedir. Büyük Britanya'da ise özel orman mülkiyetinin üstün konumda olmasında, özellikle toprak mülkiyetinde özel mülkiyetin üstün konumda olması ve özel mülk araziler üzerindeki ağaçlandırma faaliyetlerine verilen Devlet desteği büyük rol oynamıştır. Ormanlar üzerinde kamu mülkiyeti Rusya Federasyonu'nun sosyalist politikaları ekseninde şekillenmiş ve gelişmiştir. Kamu mülkiyetinin tartışılmaz üstünlüğüne karşın, bu mülkiyet türünde özel şirketlere ve kurumlara ücreti karşılığında birçok haklar tanınmıştır. En basit anlamıyla ormanların rakabesi (çıplak mülkiyeti) Devlete ait iken kullanım hakları ücreti karşılığında belirli süreler için devredilebilmektedir.

KAYNAKLAR

Anonim, 2011a. *Key dates in Crown Estate history*, http://www.thecrownestate.co.uk/history_of_the_crown_estate_-_key_dates.pdf (Ziyaret Tarihi: 06 Haziran 2011).

Anonim, 2011b. *Public forests*, <http://agriculture.gouv.fr/public-forests>(Ziyaret Tarihi: 17 Haziran 2011).

Becker, L.W., 1977. *Property Rights: Philosophic Foundations*, Routhledge and Kegan Paul Ltd. pp131. ISBN: 0-7100-8679-2.

Bennett, O., 2011. *The Forestry Commission And The Sale Of Public Forests In England*, Standard note SN05734, pp. 15, <http://www.parliament.uk/briefing-papers/SN05734>(Ziyaret Tarihi: 06 Haziran 2011).

DEFRA. 2011. *The future of the Public Forest Estate in England*, pp 63. UK. <http://archive.defra.gov.uk/corporate/consult/forests/20110127-forestry-consult-doc.pdf> (Ziyaret Tarihi: 06 Haziran 2011).

EUROFOR, 1994. *Europe and The Forest*, Publisher: European Parliament, ISBN 92-823-0623-2, Luxembourg, http://www.europarl.europa.eu/workingpapers/agri/france-3_fr.htm(Ziyaret Tarihi: 16 Haziran 2011).

- FAO, 2009. Towards Voluntary Guidelines On Responsible Governance Of Tenure Of Land And Other Natural Resources, Discussion Paper, Land Tenure Working Paper 10, pp 29. Roma.
- FC, 2001. Inventory Report: National Inventory of Woodland and Trees England, Edinburgh, UK, ISBN 0 85538 541.
- FC, 2004. The Uk Forestry Standard, The Government's Approach to Sustainable Forestry, pp.73, UK, ISBN 0-85538-626-6.
- FC, 2011a. National Forest Inventory Woodland Area Statistics: Great Britain, First Release, pp. 18, UK.
- FC, 2011b. National Forest Inventory Woodland Area Statistics: England, First Release, pp. 19, UK.
- FPF, 2009. Private Forest Property in France Keyfigures 2008-2009, pp. 24, France.
- FRA, 2010b. Global Forest Resources Assessment 2010, Country Report, Russia Federation, pp. 52, Forestry Department Food and Agriculture Organization of the United Nations, Rome.
- Güneş, Y., 2001. Orman Suçlarının Ceza Hukuku Açısından İncelenmesi, Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi.
- Hancock, B., 1998. Trent Focus for Research and Development in Primary Health Care: An Introduction to Qualitative Research, http://faculty.uccb.ns.ca/pmacintyre/course_pages/MBA603/MBA603_files/IntroQualitativeResearch.pdf (Ziyaret Tarihi: 20.07.2011).
- Hanna, S., Folke, C., Mäler K.G., 1996, Rights To Nature: Ecological, Economic, Cultural, And Political Principles Of Institutions For The Environment, Island Press; 1 edition, pp. 313, USA, ISBN 978-1559634908.
- HMG, 2009. Operational Efficiency Programme: Asset Portfolio, pp. 92, Produced by HM Treasury Publishing Unit, ISBN 978-1-84532-663-0, UK.
- IFN, 2006, Indicators For The Sustainable Management of French Forests, 2005 Edition, pp. 136, France.
- IFN, 2008. The French Forest Figures and Maps, Edited by Institut pour le développement forestier, pp. 25, Paris.
- Lawrence, A., Dandy, N., Urquhart, J., 2010. Report: Landowners' attitudes to woodland creation and management in the UK, A review of current evidence, pp.66, UK.
- Lesniewska, F., Laletin, A., Lebedev, A., Harris, K., 2008. Transition In The Taiga The Russian Forest Code 2006 And Its Implementation Process, pp. 38, Published by Taiga Rescue Network and FERN, Finland.
- MAF, 1997. Sustainable Forest Management in France, National Plan For The Implementation of Statement of Forest Principles Adopted by UNCED, pp 72. France.
- Pappila, M., 1999. The Russian Forest Sector and Legislation in Transition, Interim Report IR-99-058, pp. 33, Published by International Institute for Applied Systems Analysis, Austria.
- Robinson, L.R., 1922. Forestry in the Empire, *Journal of the Empire Forestry Association*, 1:11-35.
- ROSLESHOZ, 2011. Area of forest plots, leased by type of forest management on 01.07.2009. Data publication date: 16:19, 28.08.2009 <http://www.rosleshoz.gov.ru/activity/use/stat/5>[Ziyaret Tarihi: 16 Haziran 2011].
- Saussay, C.D., 1987. Land Tenure Systems And Forest Policy, Rome, ISBN 92-5-102511-8.
- Taylor, F.C., 1898. The Land Question From Various Points Of View. A Study In Search Of The Highest Truth And Best Policy, And Not A Propaganda Print, pp. 231, USA.
- TRN, 2007. Comments On The New Russian Forest Code, Taiga Rescue Network Briefing Note, pp. 3. Sweden.
- Veijola, P., 2003. Commercialization Of The State Forest Management In Finland And Possible Options For Development In Russia, Institutional Changes in Forest Management in Countries with Transition Economies: Problems and Solutions, Workshop Proceedings, pp. 130, Russia.